

บทคัดย่อ

“เมือง” คือพื้นที่ที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น เป็นที่ตั้งของสาธารณูปโภค/สาธารณูปการ แหล่งงาน ศูนย์รวมเศรษฐกิจและการศึกษา รวมถึงสถานที่ที่มีความสำคัญมากมาย ด้วยความที่เมืองมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องตามการพัฒนาที่เกิดขึ้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการพัฒนาเมืองให้เติบโตอย่างยั่งยืน ผ่านการพิจารณาปัจจัยต่างๆ ที่มีความสำคัญ อาทิเช่น ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการปกครองเมือง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนอย่างรอบด้านต่อเมืองที่เราอาศัยอยู่

สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาเมืองให้เกิดความยั่งยืน จึงได้จัดทำชุดโครงการเมืองยั่งยืน (Sustainable City) ผ่านโครงการประกันความรู้ด้านเมืองยั่งยืนในประเทศไทย ทำการศึกษา เพื่อหาทิศทางของงานวิจัยในอนาคตในด้านเมืองยั่งยืน (Sustainable City) ผ่านการศึกษา ค้นคว้า และทบทวนกรอบการพัฒนาเมืองยั่งยืนในบริบทสากล (International Framework) เวิร์กช็อปที่เกี่ยวกับกรอบการพัฒนาเมืองยั่งยืนในบริบทประเทศไทย (Thai Framework) ด้วยการทบทวนข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยเรื่องการพัฒนาเมืองยั่งยืน (sustainable urban development agenda) ในระดับสากลรวมถึงที่ประเทศไทยได้เข้าร่วม พิจารณาร่วมกับแนวทางการพัฒนาเมืองของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อประเมินความรู้ด้านการพัฒนาเมืองยั่งยืนของไทยว่าสอดคล้องกับกรอบการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทสากลหรือไม่ ประกอบกับการค้นคว้าและทบทวนงานวิจัยทางวิชาการในประเทศไทยรวมถึงงานวิจัยทางวิชาการที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยเคยให้การสนับสนุนในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ซึ่งเน้นไปที่ประเด็นการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนในบริบทต่างๆ เพื่อวิเคราะห์ทิศทางที่สำคัญเพื่อการพัฒนาโดยวิจัยที่มีความเหมาะสมกับกรอบการดำเนินงานของชุดโครงการเมืองยั่งยืนในอนาคต

ผลการศึกษาพบว่า แนวคิดด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเทศไทยมีการพัฒนาตามบริบทสากลคือ ในด้านสังคม (Social) ด้านเศรษฐกิจ (Economic) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) และด้านการปกครองเมือง (Urban Governance) ที่เป็นหนึ่งในแรงผลักดันที่ทำให้เกิดการบริหารจัดการเพื่อไปสู่ความเป็นเมืองยั่งยืนได้ (Sustainable City) โดยสามารถแบ่งงานวิจัยออกเป็น 5 ด้านหลักด้วยกัน คือ ด้านความน่าอยู่ (Liveable) มีจำนวนงานวิจัยมากที่สุดแต่การบูรณาการในการพิจารณาด้านอื่นร่วมยังค่อนข้างน้อย รวมถึงงานวิจัยในด้านสุขภาพของคนในเมืองที่ยังมีน้อยมาก ด้านเมืองยั่งยืน (Sustainable City) มีจำนวนงานวิจัยรองลงมาแต่มีการคำนึงว่าเป็นการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนแล้วหรือไม่ค่อนข้างน้อย รวมถึงในการประเมินและติดตามผลของโครงการต่างๆ ในระยะยาวที่ยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร งานวิจัยส่วนใหญ่มักไม่ครอบคลุม ตาม องค์ประกอบของการพัฒนาเมืองยั่งยืน ด้านความเท่าเทียม (Fair-Equality) มีจำนวนงานวิจัยรองลงมา แต่อาจยังมีความคลุมเครือของการผลักดันในด้านการลดการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มที่มีความอ่อนไหวในสังคม มีการเขื่อมให้เข้ากับเรื่องเมืองค่อนข้างน้อย รวมถึงการพิจารณาในประเด็นความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจในด้านจริยธรรมทางธุรกิจ (Business Ethics) ก็ยังมีความคลุมเครือเช่นกัน ด้านความคงอยู่ได้และประสิทธิภาพเชิงนิเวศน์เศรษฐกิจ (Viable – Eco Efficiency) มีจำนวนงานวิจัยค่อนข้างน้อย เนื่องจากมีการนำแนวทางนี้ไปปฏิบัติใช้ค่อนข้างน้อย มีไม่กี่หน่วยงานที่ทำการพัฒนาในด้านนี้ งานวิจัยและการผลักดันให้เกิดเมืองนิเวศน์และเมืองกระชับยังไม่ชัดเจนมากพอ รวมถึงงานวิจัยด้านเมืองcarbonต่ำก็มีน้อยอยู่เช่นกัน เช่นเดียวกับส่วนที่น้อยที่สุด คือ ด้านการปกครองเมือง (Urban Governance) ที่ถึงแม้จะมีการจัดตั้งคณะกรรมการและตัวชี้วัดขึ้นมา แต่การดำเนินงานและผลงานของคณะกรรมการทำงานเหล่านี้ยังมีความคลุมเครือ ความมีประสิทธิภาพของการประสานงานของหน่วยงานต่างๆ รวมไปถึงด้านการมีส่วนร่วมในทุกๆ ขั้นตอนของการพัฒนา การปฏิบัติการ และการประเมินผลที่ยังมีน้อย จึงสมควรดำเนินการให้เกิดความเป็นเมืองยั่งยืนมากขึ้นโดยเน้นในด้านความคงอยู่ได้และประสิทธิภาพเชิงนิเวศน์เศรษฐกิจ (Viable – Eco Efficiency) และด้านการปกครองเมือง (Urban Governance) ให้เน้นในการพิจารณาให้ครอบคลุมด้านตามบริบทสากล รวมถึงการจัดทำงานวิจัยเชิงปฏิบัติการที่สามารถนำไปใช้ได้จริง ให้ตอบรับกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนภายในปี ค.ศ.2030 ให้เกิดงานวิจัยทางวิชาการด้านเมืองที่ยั่งยืนอย่างสมบูรณ์และแท้จริง

Abstract

The city is a densely populated area and the location of public services, jobs, economic and educational centres, and highly important places. As the city grows in response to development, there is a need for urban growth that is sustainable and takes into account factors such as the society, economy, environment, and governance, to create a city that is sustainable in all dimensions

The Thailand Research Fund has recognised the importance of sustainable urban development and has therefore produced the Sustainable City series through the evaluation of existing knowledge on sustainable cities in Thailand in order to determine the direction of future research on the topic. International frameworks were examined and compared to the Thai frameworks on sustainable cities, as well as international agreements on the sustainable urban development agenda to which Thailand is a signatory and the directions on urban development in the National Economic and Social Development Plan, to evaluate whether Thailand's knowledge of sustainable development is consistent to that of the international context. Research was conducted on existing academic research in Thailand, including studies which have been supported by the Thailand Research Fund in the past twenty years and focuses on the issue of sustainable urban development in various contexts in order to identify important directions for developing research questions which are appropriate to the Sustainable Cities series in the future.

The research findings reveal that the concept of sustainable development in Thailand is consistent with the international context in the social, economic, environmental and urban governance aspects, which are all important to the sustainable city. Existing research could be categorised into 5 main topics as follows: 1.) The livable city, this topic has the most numerous research but the integration with other aspects remain limited and there are few studies regarding urban health. 2.) Sustainable Cities, which is second in research quantity but is still lacking the consideration of whether or not existing developments are sustainable and long term evaluation and monitoring of projects which are not sufficiently clear. 3.) Fairness and equity; most research does not cover this component and existing research on the topic remain ambiguous about discouraging discrimination against vulnerable groups in society and limited connections have been made to the issue of the city. There is also a lack of clarity regarding business ethics. 4.) Viable – Eco Efficiency; there is limited research on this topic because it is seldom put into action. Only few agencies are involved in this type of development. Existing research is not sufficiently decisive in its support of eco cities and compact cities, and there is also limited research on low-carbon cities. 5.) Urban governance, which has the least amount of existing research. Despite the existence of working committees and indicators, their work has been ambiguous and there is limited cooperation between agencies as well as participation in all stages of the operational development and evaluation. Consequently, it is advisable for the conceptual development of sustainable cities to focus on viable eco-efficiency and urban governance while also prioritising a comprehensive and integrated approach consistent with the international context as well operational research which can be realistically

implemented. Future research should also correspond to the objective of sustainable development within 2030 for comprehensive academic research on sustainable cities.